

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Студијски истраживачки рад –
припрема и израда пројекта мастер рада**

ТЕМА СТУДИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА

Предмет: навести предмет из којег се пријављује тема рада

Предметни наставник:

Име и презиме

Кандидат:

Име и презиме, бр. индекса

Крагујевац, датум

Упутства за израду насловне стране:

- Формат: А4 (21 cm x 29, 7 cm);
- Маргине: 2,5 cm лева и 2,5 cm десна маргина;
- Назив Универзитета и Факултета: Times New Roman, font 12, велика слова, проред 1,5;
- Одредница „Студијски истраживачки рад – припрема и израда пројекта мастер рада“ : Times New Roman, font 14, мала слова болдирана, проред 1,5;
- Тема студијског истраживачког рада: Times New Roman, font 14, болдирана велика слова, проред 1,5;
- Предмет из којег се пријављује тема СИР-а: Times New Roman, font 12, болдирана мала слова;
- Одреднице „предметни наставник и кандидат“ : Times New Roman, font 12, болдирана мала слова;
- Име и презиме предметног наставника и кандидата: Times New Roman, font 12;
- Датум и место: Times New Roman, font 12.

Структура Студијског истраживачког рада – припрема и израда пројекта мастер рада:

1. **Избор теме и предмета мастер рада:** кандидат, односно студент мастер академских студија наводи назив теме мастер рада коју жели да обради, као и предмет свог истраживања. Кандидат, односно студент мастер академских студија наводи које аспекте наведене теме ће истражити и даје садржај свог будућег мастер рада по ужим целинама, које посебно образлаже. Од студента се очекује да у раду представи структуру свог мастер рада по одговарајућим ширим и ужим целинама означеним одговарајућим насловима и поднасловима. Такође рад мора имати Увод и Закључак као посебне делове.
2. **Преглед стања у подручју истраживања:** потребно је да кандидат пружи пресек досадашњих научних истраживања на пољу теме коју је одабрао за свој мастер рад, у смислу аутора који су о томе писали, односно кључних ставова правне теорије или праксе која се примењује у датој области.
3. **Значај и циљ истраживања:** кандидат треба да наведе у чему је теоријски и практични значај свог мастер рада, наводећи при томе и конкретне циљеве истраживања.
4. **Методи истраживања:** кандидат наводи којим ће се научним методама служити приликом израде свог мастер рада (историјски метод, компаративни метод, догматски метод, нормативни метод, социолошки метод, аксиолошки метод).
5. **Оквирни садржај мастер рада:** кандидат треба пружити приказ садржаја мастер рада по ширим и ужим целинама, означеним одговарајућим насловима и поднасловима.
6. **Састављање оквирног списка изабране литературе и других извора:** Студент даје оквирни списак литературе и других одговарајућих извора које ће користити у мастер раду у случају да успешно одбрани студијски истраживачки рад. Студент је дужан да наведе најмање 15 релевантних извора које ће користити приликом израде мастер рада, од којих најмање десет извора морају

бити научне публикације и најмање пет мора бити на страном језику. Wikipedia се у контексту израде мастер рада не сматра релевантним извором.

1. ИЗБОР ТЕМЕ И ПРЕДМЕТ МАСТЕР РАДА

1.1. Избор теме мастер рада

Кандидат наводи за коју тему мастер рада се определио, односно назив теме свог студијског истраживачког рада који пријављује. На пример, кандидат (студент) пријављује тему из предмета Студијски истраживачки рад – припрема и израда пројекта мастер рада под називом „**Право детета на мишљење**“

1.2. Предмет мастер рада

Кандидат, односно студент мастер академских студија наводи које аспекте наведене теме ће истражити и даје садржај свог будућег мастер рада по ужим целинама, које посебно образлаже. Од студента се очекује да у раду представи структуру свог мастер рада по одговарајућим ширим и ужим целинама означеним одговарајућим насловима и поднасловима, укључујући и целине обухваћене Уводом и Закључком.

Пример:

Предмет мастер рада под називом „**Право детета на мишљење**“ јесте одређивање садржине домашаја и начина остваривања права детета на мишљење приликом доношења одлука које се тичу детета. Кандидат ће настојати да превасходно са аспекта породичног права одреди однос између права детета на мишљење и најбољег интереса детета, као и однос између права детета на мишљење и осталих права чији је титулар дете.

Кандидат наводи у пријави студијског истраживачког рада да ће њен/његов мастер рад, поред Увода и Закључка, имати још пет делова.

У **Уводу** рада, кандидат ће се најпре осврнути на процес вишедеценијске трансформације данашњег породичног права, условљен развојем идеје о људским правима и тежњом ка „приватизацији породице“. Истовремено указаће се на

настанак права детета као посебне категорије људских права и потребу да се садржина принципа најбољег интереса детета прилагоди концепту права детета. Такође, кандидат даје објашњење за систематику коју ће следити у мастер раду у смислу структуре наведеног рада. У том смислу, у првом делу раду, кандидат ће указати како је право детета на мишљење било од кључног значаја за измену правне представе о детету, од објекта правне заштите до имаоца права. У другом делу, рад се бави правом детета на мишљење као општим принципом Конвенције УН о правима детета из 1989. године. Кандидат ће у наведеном поглављу настојати да одреди садржину и домаћај права детета на мишљење сходно одредбама Конвенције и схватањима Комитета УН за права детета исказаним првенствено кроз Општи коментар бр. 12. из 2009. године. У трећем делу, кандидат ће размотрити однос између права детета на мишљење и принципа најбољег интереса детета. У четвртном делу делу, кандидат ће анализирати усклађеност домаћег породичног законодавства о праву детета на мишљење са сугестијама Комитета УН за права детета као надзорним органом за примену Конвенције УН о правима детета. У петом делу, кандидат ће се бавити проблемом остваривања права детета на мишљење и постојећим процесним механизмима којима се настоји омогућити детету да своје право врши.

Први део, односно прво поглавље мастер рада носиће назив **„Право детета на мишљење као покретач измена и еволуције правне представе о детету“**. У овом поглављу указаће се на развој идеје о правима детета уопште и препознавању легитимних и засебних интереса детета. Указаће се на поједина правно-философска схватања од значаја за измену правне и друштвене представе о деци, попут схватања америчких либерациониста Фарсона и Холта, али и знатно умеренијих становишта која су се јављала у правној литератури у другој половини XX века.

Друго поглавље мастер рада имаће назив **„Право детета на мишљење као основни принцип Конвенције УН о правима детета“**. Поменути део од суштинског је значаја и овде ће се размотрити основна формулација права детета на мишљење из чл. 12. Конвенције УН о правима детета. Према наведеној формулацији државе уговорнице обезбедиће детету способном да формира своје мишљење право да своје мишљење слободно изрази у свим питањима која се тичу детета, као и да се мишљењу детета покљони дужна пажња у складу са узрастом и зрелашћу детета. Како би одредио садржину и домаћај права детета на мишљење, кандидат ће анализирати сваки правни стандард из формулације Конвенције УН о

правима детета („способност да се мишљење формира“, „питања која се тичу детета“, „дужна пажња“). Истовремено, указаће се на начине на које се одређује да ли је мишљење детета изворно, као и на домаћај мишљења детета у зависности од узраста и зрелости детета.

Трећи део мастер рада носиће назив **„Право детета на мишљење као елемент за одређивање садржине најбољег интереса детета“**. У овом делу рада, кандидат разматра начин на који право детета на мишљење утиче на обликовање садржине најбољег интереса детета као основног принципа Конвенције УН о правима детета. У том смислу, показаће се како је и зашто право детета на мишљење суштински елемент највишег ранга за одређивање садржине принципа најбољег интереса детета. Такође, размотриће се како се два наведена принципа узајамно допуњавају и прожимају, као и ситуације када ће се домаћај права детета на мишљење ипак ограничити под плаштом најбољег интереса детета, а у циљу заштите права детета на живот, опстанак и развој.

Четврти део мастер рада имаће назив **„Усклађеност домаћег породичног законодавства са концептом права детета на мишљење из Конвенције УН о правима детета“**. Комитет УН за права детета инсистира на томе да доња граница у узрасту када се узима да је дете способно формирати мишљење не треба да постоји. Ипак, поједина национална законодавства, укључујући и Породични закон Србије овакву границу предвиђају. Тако се према праву Србије узима како је дете које је навршило 10 година живота способно формирати мишљење. Ипак, то није сметња да се у обзир узме и мишљење детета млађег од наведеног узраста, што значи да постоји обавеза судова и других надлежних органа да утврђују способност за формирање мишљење и детета млађе доби, с тим што ће се домаћај мишљењу детета одређивати сходно узрасту и зрелости детета.

Пети део мастер рада означен је као **„Остваривање права детета на мишљење“**. У овом делу рада биће рећи о процесним механизмима којима се настоји надоместити недостатак парничне способности детета. У том смислу, посебно је значајна Европска Конвенција о остваривању права деце из 1996. године коју наша држава није ратификовала, али је многе њене одредбе инкорпорисала у текст Породичног закона. Посебно ће бити речи о поступку за заштиту права детета и улози привременог заступника, односно колизијског старатеља када је реч о остваривању права детета на мишљење.

У **Закључку** кандидат ће сумирати у кратким цртама најважније резултате свог истраживања без изношења нових чињеница које не садржи претходни део рада.

2. ПРЕГЛЕД СТАЊА У ПОДРУЧЈУ ИСТРАЖИВАЊА

Приликом прикупљања литературе за тему свог рада, кандидат је уочио да постоји релативно обимна научна грађа везана за област права детета, као и за право детета на мишљење. Од иностраних аутора посебан печат на пољу права детета на мишљење дали су професор Џон Ејкелар (John Eekelaar) у својим бројним научним публикацијама. За разумевање односа између принципа најбољег интереса детета и права детета на мишљење посебно је значајна његова теорија о динамичном самоодређењу. Поред Ејкелара, са енглеског говорног подручја, треба поменути и ауторе попут Филипа Алстона (Philip Alston), Стефана Паркера (Stephen Parker), Џејн Фортин (Jane Fortin) и нарочито, Мајкла Фримена (Michael Freeman) и Џонатана Херинга (Jonathan Herring).

Од изузетног значаја за истраживање права детета на овим просторима јесте монографија „Права детета – права човека проф. М. Јањић – Комар и проф. М. Обретковић. О односу између родитељског права и права детета посебно је писала проф. Г. Ковачек – Станић, чији је знатан број радова објављен и на енглеском језику. Правима детета, као и правом детета на мишљење бавили су се у својим уџбеницима, али и научно-стручним чланцима проф. З. Поњавић, проф. М. Драшкић, проф. О. Цвејић – Јанчић, проф. С. Панов. Аутор посебних монографија о правима детета је сте проф. Н. Вучковић – Шаховић, која је била и члан Комитета УН за права детета. О проблему остваривања права детета на мишљење посебно су писале проф. Н. Петрушић и проф. Д. Палачковић.

3. ЗНАЧАЈ И ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Мастер рад на тему „**Право детета на мишљење**“ има изражен како теоријски, тако и практични значај, који су тесно испреплетани. Најпре, право детета на мишљење јесте један од четири основна принципа Конвенције УН о правима детета коју је ратификовало близу 200 држава света. Из тог разлога, право детета на мишљење јесте један од основних стубова наведеног међународног уговора, као и право које је

суштински утицало на еволуцију правног положаја детета будући да се више не говори о заштити детета, већ заштити права детета које може имати и своје аутономне интересе. Право детета на мишљење остварује се ако је дете способно да формира мишљење у складу са узрастом и зрелошћу детета, а поводом доношења сваке одлуке од значаја за конкретно дете. Због тога је веома важно да судови и други надлежни органи правилно тумаче и примењују правила о праву детета на мишљење, посебно из разлога што је поменуто право суштински кључни елемент за одређивање садржине најбољег интереса детета.

4. МЕТОДИ ИСТРАЖИВАЊА

Током рада на мастер раду користиће се разноврсни научни методи истраживања: историјски, компаративни, догматски, нормативни, социолошки и аксиолошки.

Историјски метод нужен је да би се разумело порекло идеје о правима детета и праву детета на мишљење. Поменуто право одиграло је суштинску улогу у преображају представе о деци која су дуго времена у очима законодавца били готово невидљиви правни субјекти без сопствених интереса, односно чији су интереси тумачени од стране одраслих лица. За развој права детета, а пре свих права детета на мишљење, посебно су значајне седамдесете године прошлог века и учења либерациониста која су, упркос својим екстремним варијантама, допринела постепеном ублажавању политике патернализма.

Компаративни метод је такође потребан како би се видело на који начин различите државе приступају проблему примене, домашаја и остваривања права детета на мишљење, јер се тако боље могу сагледати и одређене проблематичне тачке домаћег законодавства о наведеном питању.

Нормативни метод је нужен како би се утврдило место, положај и примена правила о праву детета на мишљење унутар оквира домаћег правног поретка, будући да наведено право има велики значај за доношење свих одлука које се тичу детета.

Употреба догматског метода нужен је, али тежак задатак, јер треба открити право значење и смисао правних стандарда утканих у садржину права детета на мишљење.

Будући да су Конвенцију УН о правима детета ратификовале државе најразличитијег друштвеног миљеа и традиције, потребно је разумети и како примена права детета на

мишљење савладава границе и простор културног релативизма, па је нужно у истраживању користити и социолошки метод.

Веома значајно место у истраживању теме припада и аксиолошком методу, јер право детета на мишљење одсликава снажну тежњу на међународном и унутрашњем плану да се заштити личност детета као непролазна вредност, као и да се детету омогући да својим одлукама обликује сопствени живот у мери у којој је то могуће.

5. ОКВИРНИ САДРЖАЈ МАСТЕР РАДА

1. УВОД

2. ПРАВО ДЕТЕТА НА МИШЉЕЊЕ КАО ПОКРЕТАЧ ИЗМЕНА И ЕВОЛУЦИЈЕ ПРАВНЕ ПРЕДСТАВЕ О ДЕТЕТУ

3. ПРАВО ДЕТЕТА НА МИШЉЕЊЕ КАО ОСНОВНИ ПРИНЦИП КОНВЕНЦИЈЕ УН О ПРАВИМА ДЕТЕТА

**3.1. Усвајање Конвенције УН о правима детета и обликовање идеје о праву
детета на мишљење**

3.2. Садржина права детета на мишљење из Конвенције о правима детета

3.3. Домашај и ограничавање права детета на мишљење

4. УСКЛАЂЕНОСТ ДОМАЋЕГ ПОРОДИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА СА КОНЦЕПТОМ ПРАВА ДЕТЕТА НА МИШЉЕЊЕ ИЗ КОНВЕНЦИЈЕ УН О ПРАВИМА ДЕТЕТА

5. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ДЕТЕТА НА МИШЉЕЊЕ

6. ЗАКЉУЧАК

6. ОКВИРНИ СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ И ДРУГИХ ИЗВОРА

6.1. Правни извори

6.1.1. Међународни уговори и остали правно обавезујући међународни акти

[1] Конвенција о правима детета, Уједињене нације, Њујорк, од 20. новембра 1989. године – 1577 UNTS.

[2] Конвенција о остваривању права деце, Савет Европе, Стразбур, од 25. јануара 1996. године – ETS 160.

6.1.2. Општи и појединачни акти Комитета Уједињених нација за права детета

[1] Општи коментар бр. 7. Комитета Уједињених нација за права детета: примена права деце у раном детињству, од 20. септембра 2005. године – CRC/C/GC/7/Rev.1.

[2] Општи коментар бр. 12. Комитета Уједињених нација за права детета: право детета да буде саслушано, од 20. јула 2009. године - CRC/C/GC/12.

[3] Општи коментар бр. 14. Комитета Уједињених нација за права детета о праву детета да његов или њен најбољи интерес буде од првенственог значаја (чл. 3. ст. 1.) од 29. маја 2013. године - CRC/C/GC/14.

6.1.3. Домаћи правни прописи

[1] Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 83/06.

[2] Породични закон, *Службени гласник РС*, бр. 18/05.

[3] Закон о парничном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 72/2011.

6.2. Литература

- [1] Archard, D. Skivenes, M. (2009): *Balancing a Child's Best Interests and a Child's Views. International Journal of Children's Rights.* 1. 1 – 21.
- [2] Драшкић, М. (2006). Предговор за збирку прописа за област породичног права и права детета. У Драшкић, М. (прир.). *Збирка прописа за област породичног права и права детета.* Београд: ЈП Службени гласник. 7 – 23.
- [3] Јањић- Комар, М. Обретковић, М. (1996). *Права детета – права човека.* Београд: ИП Досије и Удружење правника за социјално право.
- [4] Kovaček – Stanić, G. (2008). The Child in Serbian Family Law: Rights and Procedure for their Exercise. *Zbornik Pravne Fakultete Univerze v Mariboru.* 1. 167 – 186.
- [5] Krappmann, L. (2010). The weight of the child's view (Article 12 of the Convention on the Rights of the Child). *International Journal of Children's Rights.* 4. 501 – 513.
- [6] Палачковић, Д. (2006). Процесни положај детета под родитељским старањем у посебним парничним поступцима према новом Породичном закону Србије. У Бејатовић. С. (прир.). *Правни систем Србије и стандарди Европске Уније и Савета Европе.* Крагујевац: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу. 359 – 370.
- [7] Петрушић, Н. (2006). Право детета на слободно изражавање мишљења у новом породичном праву Републике Србије. У Станковић, Г. (ур.). *Новине у породичном законодавству.* Ниш: Правни факултет Универзитета у Нишу. 99 – 118.
- [8] Поњавић, З. (2009.) *Приватизација породице и породичног права.* Београд: Службени гласник.
- [9] Поњавић, З. (2012). Утврђивање мишљења детета у праницама за развод брака у контексту најбољег интереса детета. У Марковић, Г. (прир.). *Начела изриједности*

правног система – норма и пракса. Источно Сарајево: Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву. 30 – 52.

[10] Freeman, M. (2005). Rethinking *Gillick*. *International Journal of Children's Rights*. 1. 201-218.